

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number:D0039

FINE ARTS

Received: March 2010
Accepted: October 2010
Series : D
ISSN : 1308-7290
© 2010 www.newwsa.com

Armağan Gökçearsan
Gazi University
armagangokce778@gmail.com
Ankara-Turkey

BATI KÖKENLİ ÇİZGİ FİLMLERDE İRKÇI, KAPİTALİST VE AYRIMCI İDEOLOJİK SÖYLEM

ÖZET

Çizgi filmler özellikle çocukların ilgi ile izlediği TV programlarından bazılarıdır. Sevimli ve masum görünümüne karşın, içinde pek çok olumsuz mesajı da barındıran çizgi filmler, gerçek ile kurgu arasındaki ayrımı bilmeyen çocuklar üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Bu güçlü etkinin farkında olan hakim sınıf, kendi ideolojik söylemini hiçbir kural tanımadan çizgi filmlerin senaryosuna yerleştirmekte ve tüm dünyaya yaymaktadır. Çoğu zaman senaryonun komik içeriğine hissettirmeden yerleştirilen bu mesajlar, çocukların bilinç altına nüfus etmekte, bu olumsuz mesajlar çocukların ileride ırkçı ve ayrımcı davranış biçimi geliştirmesine neden olmaktadır. Ayrıca hakim sınıfın kapitalist değer yargıları ile şekillenen bu çizgi filmler çok küçük yaşlardaki çocukların maddeci ve tüketim odaklı bir bilince sahip olmasına neden olmaktadır. "Batı Kökenli Çizgi Filmlerde İrkçı, Kapitalist ve Ayrımcı İdeolojik Söylem" başlıklı bu çalışmada çizgi filmlerde yansıtılan pek çok ideolojik mesaj ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çizgi Film, İdeoloji, İrkçılık, Ayrımcılık, Burjuva

RACIST, CAPITALIST AND DISCRIMINATORY DISCOURSE IN CARTOON WITH WESTERN ORIGIN

ABSTRACT

Cartoons are programmes which are especially watched by children with great interest. Despite their pretty and innocent appearance, cartoons contain many negative messages which have quite strong influences on children who don't know the difference between fiction and non-fiction. The ruling class, who noticed this strong influence, have implanted their own ideologies to the scenerios of cartoons without knowing any boundries or limitations and distributed it all over the world. Mostly, these messages are subtly placed into concepts of humourous scenerios which enter the subconscious of child undetected. These negative messages can cause the development of racist and discriminitive behaviour in children later in life. Besides, these cartoons that have been formed by capitalistic values and judgements of the ruling class have caused young children to focus their values towards consumption and materialism. My work named "Racist, Capitalist and Discriminatory Discourse in Cartoon with Western Origin" will explore the ideological messages that have been reflected in cartoons.

Keywords: Cartoon, Ideology, Racism, Discrimination, Bourgeois

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Çizgi film hedef kitlesi çocuklar olan ancak yetişkinler tarafından da büyük bir ilgi ile izlenen, kültür endüstrisinin önemli eğlence ürünlerinden biridir. Bu eğlence ürününün ticari ve ideolojik yönü göz önüne alındığında kültür endüstrisi içindeki önemi daha net anlaşılabilir. Amerika, çizgi filmler üzerinden kazanılan maddi kaynağın büyüklüğünün farkındadır. Ürettiği filmler dünyanın pek çok ülkesinde dolaşmakta ve yoğun bir ilgi ile izleyici kitlesi ile buluşmaktadır. Çizgi film üretimi ve dağıtımını bakımından Amerika'yı Japonya ve diğer Avrupa ülkeleri takip etmektedir. Çizgi filmlerin maddi üstünlüğünün farkında olan ülkeler bu alana yatırım yapmakta ve daha fazla gelişmesi için çaba harcamaktadır. Çizgi filmler aynı zamanda çocukların oyun kültürü ve oyuncak seçimi üzerinde de etkili olmaktadır. Çocuklara oyuncak satmanın en iyi yolu oyuncuğu bir çizgi film karakterinden yola çıkarak tasarlamaktır. Çocuklardan elde edilen kazanç oldukça büyüktür. "Amerika'da oyuncak bebeklerin satışından elde edilen gelir yıllık yarım milyar dolardır" (Çaplı, 2002:139). Günümüzün çocuk merkezli çekirdek aile modelinde, çocuğun her isteği ebeveynler tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle, olaya ticari yönüyle bakan çok uluslu şirketler çocukları önemli bir tüketici kitle olarak düşünmektedir. 1997 verilerine göre, "ABD'de, 3-12 yaş grubu yılda ortalama 47 milyar dolarlık harcama üzerinde belirleyici rol oynamaktadır" (Çaplı, 2002:139). Bu büyük maddi getirisi nedeniyle çocuklara yönelik pek çok şey önemli bir tüketim kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Çizgi filmler yalnız ticari üstünlüğü ile değerlendirilemez, içinde barındırdığı pek çok mesaj onun ideolojik yönünü ele verir. Masum görünümüne karşın çizgi filmlerde egemen sınıfın ideolojisi görülmektedir. Bu ideolojide ırkçılık, din ve gelişmiş ülkelerin üçüncü dünya ülkeleri üzerinde kurduğu hegemonyayı görmek mümkündür.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Canlandırma sineması içinde barındırdığı pek çok olumsuz mesaj ile çok küçük yaşlardaki çocukları yoğun bir biçimde etkilemektedir. Ebeveynler, çocuklarının büyük bir zaman dilimini çizgi film izleyerek geçirmelerine izin vermekte, ekrandan yansıyan pek çok ideolojik mesajın farkına varamamaktadır. Gerçekte, baskın ideolojik söylem ile beyinleri yıkanan kesim, bugünün küçükleri yarının yetişkinleridir. Çocukken bilinçaltına yerleşen pek çok mesaj, kişinin yetişkinlik çağında gün yüzüne çıkmakta ve o aşamadan sonra da ne yazık ki çözümü zor problemlere neden olmaktadır.

"Batı Kökenli Çizgi Filmlerde Irkçı, Kapitalist ve Ayrımcı İdeolojik Söylem" başlıklı bu çalışmada, baskın ideolojinin her tür eğlence ürününe bilinçli olarak yerleştirdiği ırkçı, ayrımcı ve kapitalist söylem, eleştirel bir bakış açısı ile ele alınarak, gerek ebeveynlerin gerekse akademik çevredeki araştırmacıların dikkatini bu konuya çekmek hedeflenmiştir. Bu olumsuzluklara dikkat çekerek ileriki yıllarda çizgi film sektöründe daha barışçıl ve eşitlikçi filmlerin üretileceği umulmaktadır.

3. BATI KÖKENLİ ÇİZGİ FİLMLERDE İRKÇI, KAPİTALİST VE AYRIMCI İDEOLOJİK SÖYLEM (RACIST, CAPITALIST AND DISCRIMINATORY DISCOURSE IN CARTOON WITH WESTERN ORIGIN)

Öncelikle ideoloji nedir sorusuna cevap bulmak gerekir. Raymond Williams ideolojiyi, "bir 'dünya görüşü' ya da bir 'sınıf bakışı'

olarak soyutlanabilecek, göreceli olarak biçimsel ve eklemlenmiş anlamlar, değerler ve inançlar sistemi” olarak tanımlar (Williams, 1977:109). Van Dijk, ideoloji kavramını “bir grubun, sınıfın ya da öbür toplumsal oluşumların üyeleri tarafından paylaşılan bir toplumsal biliş (cognition) biçimi” (aktaran Güneş, 2001:97) olarak belirtir.

Kitlelere aktarılan bu düşünceler bütünü daima egemen güçlerin kontrolünde olmuştur ve daima onların yararı gözetilmiştir. Egemen ideoloji, “kendini bizim öznelliğimizde yeniden üretmeye çalışır, dolayısıyla maddi toplumsal koşullarımızdan bağımsız olarak kapitalizmin öznelere olan bizler, az ya da çok beyaz ataerkil burjuva ideolojisinin çizdiği özneliği taşırız” (İrvan, 2002:33). Çizgi film alanında beyaz ataerkil burjuva ideolojisini yansıtan ve en eski yapımlardan biri olan Walt Disney, Amerikan hükümetinden aldığı destek ile yaklaşık otuz yıl çizgi film sektörünün tek hakimi olmuştur. Ürettiği çizgi filmlerle düzenin koruyuculuğunu üstlenen Disney, Amerika Birleşik Devletleri II. Dünya Savaşına girdiğinde, propaganda amacıyla ordu için çizgi filmler yapmaya başlamıştır. Bu dönemde yapılan çizgi filmlere bakıldığında daha çok askeri içerikli oldukları görülmektedir. Bu çizgi filmler, Hava Kuvvetleriyle Zafer / Victory Trough Air Power (1943), Yeni Ruh / The New Spirit (1942), Ölüm Eğitimi / Education For Death (1942) ve İstilaya Karşı Savunma / Defense Against Invasion (1943) biçiminde sıralanabilir. Yeni Ruh / The New Spirit (1942), isimli çizgi filmde Donald Duck karakteri, film boyunca bir müzik kutusu ile konuşmaktadır. Müzik kutusu Donald Duck’ı, vergi verme konusunda bilinçlendirmekte, vergilerin ülkesi için ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır. Vergi vermenin önemiyle ilgili şu diyalog filmin ideolojik yönünü açık bir biçimde göstermektedir: ‘Vergini ödeyerek devlete yardım et, onu derhal öde, ülkenin savaşta, ülkenin silah almak için, gemiler için, demokrasi için, düşmanı yenmek için vergilere ihtiyacı var’. Filmde Naziler düşman olarak kodlanmakta, filmin sonunda Amerikan savaş uçaklarının Nazi savaş uçaklarını bombaladığı, Nazi savaş gemilerini denizde batırdığı görülmektedir. Film şu diyalog ile biter: ‘Vergiler düşmanı batırır, bu bizim kavgamız, özgürlüğün kavgası, savunmanın özgürlüğü, ibadetin özgürlüğü, vergiler demokrasiyi sağlayacak’. Filmin son sahnesinde Amerikan bayrağının renklerinden oluşan gökyüzü ve gökyüzünde uçan Amerikan savaş uçakları ülkeye bağlılığın kutsallığını ve Amerika’nın masumiyetini yansıtmakta, savaşın kazanıldığını müjdelemektedir.

Resim 1. Warner Bros yapım evinin tasarladığı Bugs Bunny isimli çizgi film karakteri

(Picture 1. Cartoon character named Bugs Bunny who has been designed by Warner Bros company)

Walt Disney yapım evinin politik duruşu ve Amerikan hükümetinden aldığı güç, diğer yapım evleri tarafından eleştirilse de, beyaz ataerkil burjuva ideolojisini yansıtan filmlerin üretimi sürmüştür. Üstelik bu eleştiriyi yapan ve Disney'in rakibi olan Warner Bros gibi yapım evlerinin de benzer politik söylemi yansıttığı görülmektedir. Warner Bros'un en çok bilinen karakterlerinden Bugs Bunny (Resim 1), ırkçılığı en açık biçimde yansıtan karakterlerden biridir. Nips the Nips isimli çizgi filmde Bunny, beyaz ataerkil burjuva ideolojisinin bir gereği olarak Japon ırkını aşağılamaktadır. "Filmin bir bölümünde Bugs Buny bir dondurma satıcısı olarak kılık değiştirir ve el bombası ile dolu olan dondurmayı bir grup Japon askere verir. Bugs Bunny dondurmayı dağıtırken buraya gelin kase bacaklılar (bowl-legs), birisi sizin için burada, maymun yüzlü, buraya eğik gözlüler, herkes buraya diye bağıırır" (Pimentel ve Velázquez, 2009:6). Japon ırkına karşı yapılan bu aşağılama oldukça açıktır. İrkçı söylemin yansıtıldığı sayısız çizgi film vardır. Çizgi filmler 75 yıldan daha fazla zamandan beri ırkçı söylem üretmektedir (My Thoughts, 2001). "Çizgi filmin altın çağında binlerce çizgi film, Latinlere, Afrika kökenli Amerikalılara, yerlilere, eşcinsel ve benzerlerine karşı açık bir biçimde ırkçı davranış biçimleri gösterdi" (Pimentel ve Velázquez, 2009:6). İrkçı söylemin etkili olduğu bir diğer film ise 2001 yılında Pixar yapım evinin ürettiği Shrek'dir. İzleyici bu filmde Latinlere, Afrika Kökenli Amerikalılara ve toplumun kenarda kalmış kesimine yönelik rahatsız edici olumsuz pek çok mesajla karşılaşır. Filmin baş kahramanı Shrek, farklı renkte deriye sahip bir devdir (Resim 2). Hayatının aşkını bulup evlenene kadar ayrımcılık, kovulma, gereksiz fiziksel dönüşüm, ihanet gibi başından pek çok talihsiz olay geçmiştir.

Resim 2. Pixar yapım evinin tasarladığı Shrek isimli çizgi film karakteri
(Picture 2. Cartoon character named Shrek who has been created by Pixar company)

"Shrek grubun lideri olarak yerleştirilmesine rağmen, toplumun kenarındaki bir figür olarak çerçevelenir, konuştuğu aksanlı İngilizcesi ve derisinin renginden dolayı dışlanmış ve çevresindekilerden farklı kültürel alışkanlıkları uygular. O, yapmacık, sağı solu belli olmayan hasta ve takındığı güçlü tavrı etrafına yansıtmamasından dolayı suçlu biri olarak tasvir edilir. Gerçekte yaşadığı düş kırıklığı ve düş kırıklığını takip eden sınırı sadece ayrımcı uygulamalardan kaynaklanmaktadır" (Pimentel ve Velázquez, 2009:6).

Çizgi filme yansıyan bu ayrımcı tavır hiç de şaşırtıcı değildir. Irkçı söylem Amerika'nın izlediği ırkçı politikanın ekrana yansımalarıdır. Irkçı mesaj filmin içine bilinçsizce ve kazara yerleştirilmemiştir, aksine bu tavrın kasıtlı olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz. "Yapımcılar ve seslendirenler baskın ideolojik söylem üzerine kurulu, fiziksel ve sözlü çeşitli basmakalıp özellikleri vurgulayarak karakterlerin komik olmasını sağlarlar. Baskın ideolojik söylem çoğunlukla alt tabaka ve yetersiz olarak ifade edilen baskın olmayan kültürlerin üyelerini gösterir" (Pimentel ve Velázquez, 2009:6). Filmde çok uzaklarda yaşayan kral ve etrafındaki beyazların, Shrek'i renginden dolayı cezalandırdığı ve bu konuda baskı uyguladığı görülmektedir. Gerçek ile kurgunun henüz farkında olmayan küçük yaşlardaki çocukların bu tür kalıp yargılarla yetişmesi gelecek yaşantılarını olumsuz etkileyebilir. Akran ve ebeveynin görüşü çocuklar üzerinde o an etkili olurken, medya ve medyada yayınlanan pek çok program çocukların bilinçaltına nüfus ederek gelecekteki kararlarını etkilemektedir.

Egemen gücün en büyük korkusu komünizm, medya tarafından daima yasaklanmıştır. Medyanın ideolojik yönü üzerinde çalışan önemli düşünürlerden Edward Herman ve Noam Chomsky, medyanın egemen seçkinlere hizmet ettiği konusunda medya ile ilgili şu eleştiriye yaparlar: "Onların, ekonomi politik ve araçsal yaklaşımı bir araya getiren propaganda modelinin beş haber 'süzgeç'i vardır: ulusal bir din ve denetim mekanizması olarak 'komünizm düşmanlığı'" (Herman ve Chomsky, 1988:2) bu haber süzgeçlerinden biridir. "Komünizm, varlıklı sınıfın temelini tehdit ettiği için sapkınlık alanında sıkı biçimde sabitleştirilmiştir" (İrvan, 2002:148-149). Komünizm propagandası yaptığı ileri sürülen Şirinler, yasağa maruz kalan filmlerden biridir. Şirinler, Belçikalı çizer Pierre Culliford (1928-1992) tarafından yaratılmış ve ilk defa 1958 yılında bir çizgi roman olarak yayınlanmıştır. İlk kez 1981'de televizyonda gösterilen Şirinler büyük ilgi gördü (Resim 3). Birer televizyon karakteri olmadan önce çizgi romanlarıyla tanınan çoğu çizgi roman karakterinin tersine Şirinler, Amerikan televizyonlarında yayınlanmasıyla ünlenmiş ve bugün dünyanın en bilinen çizgi karakterlerinden biri olmuştur. Şirinler'in komünizm ile ilişkisi en başta isminden kaynaklanmaktadır. Şirinlerin orijinal adı "Smurfs" dur ve İngilizcede ya da diğer dillerde bu kelimenin herhangi bir anlamı yoktur. Ancak komünizm ile ilişkili bazı kelimelerin kısaltılmasından oluşmaktadır. "Bazı kişiler Smurfs kelimesini 'Small Men Under Red Father'ın kısaltılmasından doğduğunu söylerler. Bunun Türkçe çevirisi 'Kızıl Baba'nın altındaki küçük adamlar' olur. Burada Kızıl Baba (Şirin Baba) ile Marx temsil edilmektedir. Kızıl Sosyalizmin geleneksel rengidir" (Schmidt, 2009).

Resim 3. Şirinler isimli çizgi filmin karakterleri
(Picture 3. Cartoon characters named Smurfs)

Şirinler'in komünizm ile ilişkisi yalnız isminden kaynaklanmamaktadır. Şirinlerin yaşadığı köyde kilise, cami, havra gibi herhangi bir ibadet yerinin olmaması, köyün tamamının ateist olması, köyde paranın olmaması ve karakterlerin hep birlikte komün hayat sürmesi filmi komünizmle ilişkilendiren nedenlerden bazılarıdır. Ayrıca karakterler tek tek incelendiğinde komünizmle ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, Şirin baba kırmızı şapkası ve sakalı ile Marx'ı, Bilgiç şirin ise Troçkiyi temsil eder. Bilgiç şirin, yetkin bilgisi ile Şirin babaya en yakın karakterdir ve sürekli Şirin Babayla kavga eder. Bu kavgaların sonunda ise köyden kovulur. Troçki'de sürekli Stalin ile kavga ederdi ve en sonunda SSCB'den sürgün edilmişti. Şirinlerin hepsinin birer mesleği vardır ancak hiçbiri diğerinden üstün değildir, eşittir. "Ekonomik olarak, Şirinköy kapalı-piyasaya dayanır. Para diye bir şey yoktur ve bütün servet halka aittir, yani kamunun malıdır. Herkes eşit olarak hem işçi hem mal sahibidir. Şirinler serbest piyasa ekonomisi fikrini, tüm açgözlülüğü ve adaletsizliğiyle reddederler. Toplum bireylerden daha önemlidir" (Schmidt, 2009).

Şirinler'in Gargamel adında bir de düşmanı vardır. Gargamel filmde kapitalizmin simgesi olarak kodlanır. Kapitalizm'de var olan bütün kötü şeyler onda vücut bulur. Açgözlüdür, merhametsizdir ve tek endişesi kendi memnuniyetidir. Ne olursa olsun bireysel olarak kendisi yaşadığı çevreden daha önemlidir. Gargamel tarafından sürekli aşağılanan kedisi, acımasız serbest piyasa ekonomisinin işçi sınıfını temsil etmektedir. Kapitalizmi yeren, komünizmi yücelten yapısı ile bu film bir süre sonra yayınlandığı ülkelerde yasaklanmıştır. Çünkü medyanın sunduğu her şey beyaz ataerkil burjuva ideolojisinin onayından geçmek zorundadır ve bu içeriğe sahip bir film kapitalist sistemin sürekliliğinin en büyük engeli olduğu için yasaklanmıştır.

Yaptığı filmlerle kapitalist sistemin değer yargılarını aktaran Disney yapım evi, pek çok çizgi filmde bu ideolojiyi aktarır. Tomlinson "Disney'in 1940'lardan beri Üçüncü Dünya'da yaygınca satılan çizgi romanları ve televizyonda yayınlanan çizgi filmleri kesinlikle Amerikan kapitalist kültür değerlerinin potansiyel 'taşıyıcısı' olarak görülebileceğini öne sürer" (Tomlinson, 1999:69-70).

Walt Disney'in Amerikan kapitalist kültür değerlerini aktaran çok sayıda filmi vardır. Bu filmlerden biri Varyemez Vakvak Amca'dır. Film üç karakter etrafında kurgulanır. Bu üç karakter Donald, Dasiy ve Şansıbol'dur. Karakterler tek tek incelendiğinde, Şansıbol şans sayesinde hiç çaba harcamadan hayatını rahat bir biçimde sürdürür. Vak

vak amca çok zengindir ama parasını bir türlü harcamaya kıyamaz, Donald ise bütün çabasına rağmen her zaman yoksuldur ve Vak vak amcasına muhtaçtır. Bu filmde para sevgisi ve saplantısı, yoğun bir tüketicilik, kapitalist sınıf ilişkilerinin doğal, değişmez ve ahlaken meşru gösterilmesi gibi değer yargıları yansıtılır. Walt Disney'in kapitalist sistemi öven pek çok filmi vardır. Bu tür filmlerde karakterlerin üçüncü dünyaya yaptıkları seyahatler dikkati çekmektedir. Maceraperest karakterler, yaptıkları seyahatler sonunda ulaştıkları noktada cennet mekanlar, farklı ırklar, acayip yaratıklarla karşılaşır.

"Ne yöne giderlerse gitsinler, ne türden varlıklarla karşılaşılırsa karşılaşsınlar, yerlilerin renkleri ne olursa olsun, ördeklerin maceraları her zaman, ırksal farklılıkları gösteren, hiyerarşi ve güç ilişkilerini şifreleyen ve sonu -aslında ABD'li olmanın- üstünlüğüne bağlayan hikayelerle aktarılmaktadır" (Sungur:136).

Vak Vak Amca ya da kapitalist sistemin değer yargılarını yücelten diğer çizgi filmlerde görülen bu seyahatler bir anlamda dünyanın Batılılaşması ve Batının sömürgeci zihniyetinin ekrana yansımalarıdır.

"Bugün dünyanın Batılılaşması olarak telaffuz edilen olgu ekonomiden dine bir takım yeni değerlerin benimsenmesidir. Özellikle 20. Yüzyılda yaşanan teknolojik sıçramalarla yeni dünya düzeni hızla yayılmaya başlamış ve henüz ulusal düzeyde sanayi kuramayan toplumlarda akıl almaz bir sosyo-kültürel değişime neden olmuştur" (Güneş, 2001:32).

Teknolojik bakımdan her tür yeniliği takip eden, ancak iktisadi anlamda bir üçüncü dünya ülkesi sayılan bu ülkeler, büyük sıkıntılar yaşamaktadır. En önemli aracı televizyon olan medya, küreselleşme adı altında tüm dünya da bir sömürü düzeni yaratmaktadır. Sömürgecilik eskiden topla, tüfekle, silahla ve zor kullanılarak gerçekleşirdi, günümüzde ise kitle iletişim araçlarından yayılan mesajlarla oluşturulan birey, bu süreçte başkaldırmaksızın kendiliğinden dahil olmakta, sömürü sorunsuz bir biçimde sürmektedir. Chomsky'nin yazdığı gibi, "beş yüzyıl önce başlayan fetih (ve yağma) devam ediyor; hem de fethedenler ve fethedilenler; yağmalayanlar ve yağmalananlar değişmeden; ayrıca bilim ve iletişim her zamankinden daha çok fetihçilerin ve yağmacıların hizmetinde olmak kaydıyla..." (aktaran Arhan, Demirer Hozatlı, Orhangazi, Özbudun, 1998:14). Sömürgecilik daima var olmuştur ancak uygulanış biçimi, değişmiştir. Günümüzde sömürgecilik, kültürün sömürülmesi ve üçüncü dünya ülkelerinin batının baskın ideolojik söylemi karşısında kültürel özgünlüğünü yitirerek bireyin yalnızlaşması anlamına gelmektedir. "Sömürgecilik kavramı kültür sömürgeciliğiyle özdeşleşmiştir. Doğrudan doğruya kültür sömürgeciliği yapmak amacıyla tasarlanmış olduğu söylenen kitle kültürü ise hemen hemen bütün yeryüzünü kuşatmış gibi görünmektedir" (Cereci, 2003:100). Bu sömürüden en fazla etkilenen ise maddi güce sahip olamayan, kitle iletişim araçları ile Batıdan yayılan her tür enformasyona kapılarını sonuna kadar açan üçüncü dünya ülkeleridir. Şeriati'ye göre küreselleşme "dünyada sömürü ve baskıyı meşrulaştırmanın kılıfıdır. Dünyanın doğusu ile batısı arasındaki ilişki köle-efendi ilişkisi olarak devam ettikçe küreselleşmenin adil ve eşitlikçi bir yapı oluşturması beklenemez" (Şeriati, 1986:163). Çocuk programları da dahil olmak üzere, televizyonda yayınlanan tüm

programlar bilinçli olarak üretilmektedir ve belli bir ideolojiyi yansıtmaktadır. "Medyanın en masum etkinliğinde bile bir ideolojik işlev gören manipülasyondan söz edilebilir. Gerçekle zihin arasındaki evrede biçimlendirme, yönlendirme, estetize etme, başkalaştırma, cazipleştirme ve kurgulama yer alır" (Güneş, 2001:158). "Manipüle edilmemiş bir yazım, film yapımı ya da yayın yoktur"(Enzensberger, 1980:17-24). Çizgi filmler, TV de yayınlanan en masum programlardan biridir ancak çizgi filmlerin baskın ideolojiye göre biçimlenmesi nedeniyle çocuklar olumsuz kalıp yargılara maruz kalmaktadır ve bu onların gelecekteki kararlarını olumsuz yönde etkileyebilir. "Yetişkinlerin çoğu televizyonu eğlenmek amacıyla izlerken, çocuklar ise eğlendirici buldukları televizyonu dünyayı tanımak ve anlamak için izlemektedirler" (Çaplı, 2002:186). Televizyon ve pek çok çocuk programı, çocukların zamanının büyük bir kısmını ele geçirmekte aynı zamanda bu tür yayınlar çocukların davranışlarını, inançlarını ve hayatı anlama biçimini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Disney, Warner Bros, Upa ve Pixar gibi yapım evleri Amerikan yaşam biçimini dünyanın en ücra köşesine götürerek, bu eğlence ürünleri aracılığıyla kitlelerin yalnız beynini yıkamakla kalmaz, aynı zamanda kendine yeni ticari pazarlar da yaratır. Önce kitlelerin sevgisini kazanan çizgi filmler üretilir daha sonra çizgi film kahramanlarından oyuncak, kıyafet, kitap, kırtasiye malzemesi gibi pek çok ticari ürünün dağıtımını başlar. Günümüzde çocuklara oyuncak satmanın tek yolu önce popüler bir çizgi film karakteri üretmek ve onu tüm dünyaya dağıtmaktır. Erdoğan ve Alemdar'a göre,

"Disney'in çizgi ve güldürü yapıtlarına baktığımızda belli yaşam ve düşünce biçiminin ifadeleri görülür. Söz konusu filmlerde, insan hayatı değil, mülkiyeti yitirme tehlikesi egemendir. Disney için medeniyet nasıl ticaret yapılacağını öğrenmektir; eğitim malların ve hizmetlerin el değiştirmesine refakat eden bir süreçtir. Bir başka deyişle ticaretin yardımcısıdır. Çizgi filmlerde çok çalışarak zengin olmak, aklını kullanmak, bireycilik, kimseye güvenmemek, şans bilinci popülerleştirilir" (Erdoğan, Alemdar, 2005:106-107).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Çizgi filmlerle tüm dünyaya yayılan Batı kökenli baskın ideolojik söylem çocukların bazı kalıp yargıları benimsemesine neden olmaktadır. Çocuklar, çizgi filmlere bilinçli olarak yerleştirilen, ırkçı ve ayrımcı söylem ile karşılaşmakta, kendi gerçekleri ile uyuşmayan bu sanal dünya içinde boğulmaktadır. Ulusların kendi kimliklerini ve değerlerini kaybetmesine neden olan bu süreç içinde çocuk yalnızlaşmakta, aidiyet duygusunu kaybetmektedir. Adaletin, barışın ve huzurun egemen olduğu bir dünya için, çocukları tek taraflı ideolojik söylemden kurtarmak gereklidir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Arhan, F., Demirer, T., Hozatlı, U., Orhangazi, Ö. ve Özbudun S., (1998). Medya Eleştirisi Ya Da Hermes'i Sorgulamak, Ankara:Öteki Yayınevi.
- Cereci, S., (2003). Medyatik Sömürü. Ankara: Metropolis Yayınları
- Çaplı, B., (2002). Medya ve Etik, Ankara: İmge Kitabevi.

- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K., (2005). Popüler kültür ve iletişim. Ankara: Erk Yayınları.
- Güneş, S., (2001). Medya ve Kültür Sessiz Yığınların Kültürel İntiharı. Ankara:Vadi Yayınları.
- Hans, M.E., (1980).Bir Kitle İletişim Araçlarının Oluşturucu Öğeleri, Çeviren: Ü. Oskay, Birikim, No. 58-59, s.17-24.
- Herman, E. ve Chomsky, N., (1988). Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media. New York: Pantheon
- İrvan, Süleyman., (2002). Medya, Kültür, Siyaset. Ankara: Alp Yayınevi.
- My thoughts on the 12 Bugs Bunny cartoon network won't air, (2007) <http://shadowculture.com/movies/aknightstale/16.html>
- Pimentel, O. ve Velázquez, P., (2009). Shrek 2: An Appraisal of Mainstream Animation's Influence on Identity, Texas State University Journal of Latinos And Education, 8(1), 5-21
- Schmidt, J.M., (2009). <http://www.geocities.com/Hollywood/Cinema/3117/sociosmurf2.htm>
- Sungur, S., (2007). Marksist Düşünce Sisteminde Kitle Kültürü ve Televizyonda Yayınlanan Çizgi Filmlerin İdeolojik İşlevlerine Bir Bakış, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (30):125-140.
- Şeriati, A., (1986). Kültür ve İdeoloji, Çev. Orhan Bekir, İstanbul: Bir Yayınevi
- Tomlinson, J., (1999). Kültürel Emperyalizm. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Williams, R., (1977). Marxism and Literature. New York: Oxford University Press.